

ולא נמצא ההקדש מתחלל על ההקדש?! כיצד הוא עושה? – אמר רבי שמעון

אור ל'ישראלים

הוא תוספת הסאים המסופקות למקדש כשהתייקרו הסאים).
תניא כוותיה דרבי חייא בר יוסף: בירוצי מידות הללו מה היו עושים בהם? אם יש זבח אחר (הקרב באותו יום) - יקרבו עימו, ואם לנו - יפסלו בלינה, ואם לאו (אם לא קרבו עם זבח אחר ולא נפסלו בלינה) - מקייצים בהם את המזבח. וקיץ זה מהו? עולות (ימכרו אותם ויקנו בדמיהם בהמות לעולות), הבשר לשם (קרב כולו על המזבח) והעורות לכוהנים.

ותניא כוותיה דרבי יוחנן: המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלוש - מספק מארבע, משלוש ועמדו מארבע - מספק מארבע, שיד הקדש על העליונה; וזו היא ששנינו: מותר נסכים לקיץ המזבח.

דברי רבי חייא בר יוסף ורבי יוחנן בבבלי בעניין מותר נסכים הם חילוף דבריהם בירושלמי. בבבלי לא הביאו את מחלוקת רבי חייא בר יוסף ורבי יוחנן בעניין מותר פירות, משום שהסוגיה בבבלי מוסבת על המשנה שם בעניין הבירוצים.

בבבלי כתובות קוב, אמרו: תנן: מותר תרומה... רבי ישמעאל... רבי עקיבא... רבי חנינא סגן הכהנים... וזה וזה לא היו מודים בפירות. - פירות מאי היא? - דתניא: מותר שיירי לשכה מה היו עושים בהם? לוקחים בהם פירות בזול ומוכרים אותם ביוקר, והשכר מקייצים בו את המזבח, וזו היא ששנינו: מותר פירות לקיץ המזבח. - מאי "זה וזה לא היו מודים בפירות"? - דתנן: מותר שיירי לשכה מה היו עושים בהם? לוקחים בהם יינות, שמנים וסלתות, והשכר להקדש; דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: אין משתכרים בשל הקדש, אף לא בשל עניים.

☆☆☆

במשנה שנינו: "מותר הקטורת" כול'.
תמהים (על מה ששנינו במשנה, שמפרישים ממותר הקטורת בשווי שכר האומנים, ומחללים את הקטורת שהפרישו על מעות של ההקדש): **ולא נמצא ההקדש מתחלל על ההקדש?! - וכי לא נמצא שדבר אחד של ההקדש מתחלל על דבר אחר של ההקדש?! שכן גם הקטורת וגם המעות הן של ההקדש. והרי אין ההקדש מתחלל אלא על חולין (אין ההקדש יוצא לחולין אלא אם נכנס דבר אחר במקומו לקדושה)! ולכן יש לשאול: כיצד הוא עושה? (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים אין מילים אלו, וכן אינן בראשונים) - באיזה אופן הגזבר עושה שלא יתחלל ההקדש על ההקדש? (שאלה כפולה בסגנון דומה יש בירושלמי תרומות ו,א: ולא נמצא מוסר טהרותיו לעם הארץ?! כיצד הוא עושה?) ומשיבים: **אמר רבי שמעון בר כרסנא** (אמורא ארץ ישראל בדור הרביעי או החמישי. לפי קטע גניזה**

המונח "כהיא דתנינן תמן", היא תחילתה של סוגיה מצוטטת שלמה, שנאמרה במקורה במקום אחר (בירושלמי מנחות), והובאה בירושלמי כאן, משום שבסוגיה ההיא יש תשובה למה ששאלו בירושלמי כאן בעניין בירוצים, אלא שבירושלמי כאן נקטעה הסוגיה המצוטטת מיד לאחר הצעת המשנה שם, וכך נוצרה אי בהירות באשר לכוונת הירושלמי כאן בהצעת המשנה שם כתשובה למה ששאלו בעניין בירוצים.

במשנה מנחות ט,ה שנינו: מידות הלח - בירוציהן קודש, ומידות היבש - בירוציהן חול.

ובתוספתא מנחות י,ז-ח שנו: כל בירוצי מידות הללו, בלח - קודש, וביבש - חול. כל בירוצי מידות הללו (בירוצי לח), אם יש שם זבח אחר - יקרבו עימו, ואם לאו - יפסלו בלינה, ואם לאו - תעובר צורתם ויצאו לבית השריפה (זה נוסח אחר ל"ואם לאו - יפסלו בלינה" שנכנס מן הגיליון "תוספת ראשונים"), ואם לאו (אם אין שם זבח אחר ועדיין לא נפסלו בלינה) - ימכרו לחייבי זבח אחר ויביא בהם קיץ המזבח. קיץ המזבח מה הם? - לוקחים בהם עולות ומקייצים (מאכילים) בהן את המזבח.

במשנה מנחות ט,ה נחלקו תנאים משום מה בירוצי הלח קודש ובירוצי היבש חול.

מה ששנו בברייתא שבתוספתא מנחות י,ח הוא בבירוצי לח שנתקדשו קדושת הגוף בכלי ואין הוא בבירוצי יבש שלא נתקדשו קדושת הגוף בכלי. ההלכה ששנו בברייתא שבתוספתא בעניין בירוצי לח היא אותה ההלכה ששנו במשנה מנחות ז,ד (שהובאה בירושלמי כאן) בעניין הנסכים שקדשו בכלי ונמצא הזבח פסול.

הגר"א גרס בירושלמי כאן את הברייתא שבתוספתא (שהובאה בבבלי מנחות ז,ב) במקום המשנה, שהרי הברייתא מדברת בבירוצי לח, ושנו בה בפירוש שיביא בהם קיץ המזבח. גם ב"יפה עיניים" הציע לגרוס כך.

נראה שגם תלמיד רשב"ש גרס בירושלמי כאן את הברייתא שבתוספתא. הוא העתיק את הברייתא שבבבלי מנחות ז,ב, וכתב: "ודרך הירושלמי להתחיל בברייתא, ומיהו עיקר דמייתי לה משום סיום הברייתא (מה ששנו בה): "מקייצים בהן את המזבח", ואחר כך העתיק את הברייתא שבתוספתא. הברייתא שבתוספתא בעניין בירוצי לח, ששנו בה: "יביא בהם קיץ המזבח", היא כרבי חנינא סגן הכהנים, שאמר שמותר נסכים לקיץ המזבח.

בבבלי מנחות ז,א-ב אמרו: תנן התם: מותר נסכים לקיץ המזבח. - מאי מותר נסכים? - רבי חייא בר יוסף אמר: בירוצי המידות. רבי יוחנן אמר: כאותה ששנינו: המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלוש - מספק מארבע, משלוש ועמדו מארבע - מספק מארבע, שיד הקדש על העליונה (מותר נסכים